

Simone de Beauvoir

POZVANÁ

Preklad
Aňa Ostrihoňová

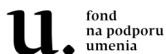
Simone de Beauvoir

POZVANÁ

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporilo Centre national du livre.

Vydanie tejto publikácie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Simone de Beauvoir

L'INVITÉE

COPYRIGHT © Éditions Gallimard, Paris, 1943

TRANSLATION © Aňa Ostrihoňová 2025

COPYEDITING Jana Obert

COVER © Arriba!

SLOVAK EDITION © Inaque 2025

ISBN 978-80-8207-269-6

ISBN e-book 978-80-8207-270-2

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať so zámerom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Simone de Beauvoir

POZVANÁ

INAQUE

Olge Kosakieviczovej

Každé vedomie sa usiluje o smrť toho druhého.
Hegel

PRVÁ ČASŤ

PRVÁ KAPITOLA

Françoise zdvihla zrak. Gerbertove prsty klázali po klávesnici, pohľad tvrdošijne upretý na rukopis, vyzeral unavený. Aj Françoise sa chcelo spať, ale jej únava mala v sebe čosi dôverný a príjemný, zatiaľ čo Gerbert mal strhanú, zatvrdnutú tvár – vyzeral takmer na svojich dvadsať rokov –, nepáčili sa jej tmavé kruhy pod jeho očami.

„Chcete už skončiť?“ spýtala sa.

„Nie, ešte nie,“ odvetil Gerbert.

„Mám tu už len jednu scénu,“ povedala Françoise.

Otočila stránku. Pred chvíľou odbili dve hodiny, zvyčajne o tomto čase v divadle nebolo ani živej duše, no dnes v noci to tam žilo: písací stroj klepal, z lampy dopadalo na papiere ružové svetlo... A som tu, srdce mi bije. Dnes v noci má divadlo tlčúce srdce.

„Rada pracujem v noci,“ povedala.

„Áno, ja tiež,“ prisvedčil Gerbert, „je tu ticho.“

Zazíval. Popolník bol plný bielych ohorkov, na stolíku stáli dva poháre a prázdna fľaša. Françoise sa poobzerala po stenách svojej malej pracovne: ružovkastý priestor žiaril ľudským teplom a svetlom. Za jej múrmi sa ľudoprázdné divadlo s opustenými chodbami, vedúcimi okolo veľkej prázdnej mušle, ponorilo do tmy. Položila pero.

„Dáte si ešte pohárik?“ spýtala sa.

„To by som neodmietol,“ vyhlásil Gerbert.

„Dobre, zájdem po ďalšiu fľašu do Pierrovej šatne.“

Vyšla z pracovne. Niežeby mala výnimočnú chuť na whisky, lákali ju tmavé chodby. Keď tam nebola, zápach prachu, tma, pustá samota pre nikoho neexistovali, vôbec to neexistovalo. A teraz tam bola. Červená farba koberca prenikala tmou ako plachá stráž-

kyňa. Mala takú moc: jej prítomnosť vytrhávala veci z nevedomia, dávala im farbu, vôňu. Zišla o poschodie nižšie a zatlačila do dverí sály. Bolo to ako misia, ktorú jej zverili: musela prinútiť existovať opustenú sálu naplnenú nocou. Železná opona bola spustená, steny voňali čerstvou maľovkou, červené plyšové sedadlá stáli v rade a nečinne čakali. Ešte pred chvíľou nič netušili, teraz tam bola a natiahli k nej ruky. Pozerali na pódium skryté za oponou, túžili po Pierrovi, po žiare reflektorov a zhromaždenom dave. Musela by tam zostať navždy, aby samota a očakávanie pretrvali, ale musela by byť aj inde, v rekvizitárni, v šatniach, vo foyeri: musela by byť všade naraz. Prešla cez predscénu a vystúpila na javisko, otvorila dvere do foyeru a zišla na nádvorie, kde ležali staré kulisy. Bola jediná, kto dokázal dať zmysel týmto opusteným miestam, povalujúcim sa predmetom. Bola tam a patrili jej. Patril jej svet.

Prešla cez malú železnú bránu vchodom pre umelcov do prostred udržíavaného dvora. Okolo námestia spali domy, spalo aj divadlo, len jedno z jeho okien svietilo naružovo. Sadla si na lavičku, nad gaštanmi sa trblietala čierna obloha. Pokojne mohla byť v srdci provinčného mestečka. V tej chvíli neľutovala, že Pierre nie je pri nej, v jeho prítomnosti nemohla poznať niektoré radosti, všetky radosti samoty. Prichádzala o ne osem rokov a niekedy pociťovala výčitky svedomia. Oprela sa o tvrdé drevo lavičky, na asfalte sa ozval rýchly krok, po uličke prešla dodávka. Zvuk pohybu, obloha, chvejúce sa listy stromov, ružové okno v čiernej fasáde – Françoise už nebola, nikto nikde neexistoval.

Vyskočila. Bolo zvláštne stať sa opäť niekým, len ženou, ženou, ktorá sa ponáhľa, lebo ju čaká neodkladná práca, a táto chvíľa bola iba okamihom jej života ako všetky ostatné. Položila ruku na guľu dvier a s ťažkým srdcom sa otočila. Bolo to opustenie, zrada. Noc opäť pohltí námestie ako v provinčnom mestečku, ružové okno bude žiariť nadarmo, nikomu nezasvieti. Nežnosť tejto chvíle sa navždy stratí. Celý svet prišiel o toľko nežnosti. Prešla cez nádvorie a vystúpila po zelených drevených schodoch. Už dávno sa vzdala takejto ľútosti. Vošla do Pierrovej šatne, vzala zo skrine fľašu whisky a rýchlo sa vrátila do svojej pracovne.

„To nám dodá silu,“ povedala. „Ako ju chcete? Čistú alebo s vodou?“

„Čistú,“ odvetil Gerbert.

„Budete vedieť zísť domov?“

„Ach! Na whisky si začínam zvykať,“ povedal Gerbert dôstojne.

„Začínate...“ poznamenala Françoise.

„Keď budem bohatý a budem žiť vo vlastnom dome, vždy budem mať v skrini fľašu Vat 69,“ vyhlásil.

„To bude koniec vašej kariéry,“ povedala Françoise a pozrela naňho s akousi nehou. Z vrecka vytiahol fajku a plnil ju so sústredeným výrazom. Bola to jeho prvá fajka. Každý večer, keď dopili fľašu beaujolais, ju položil na stôl a pozeral sa na ňu s detskou hrdosťou. Fajčil, len keď pil koňak alebo brandy. A potom sa vydali ulicami s hlavami omámenými od celodennej práce, vína a alkoholu. Gerbert kráčal dlhými krokmi, do tváre mu padal prameň čiernych vlasov a ruky mal vo vrečkách. Nateraz bolo po všetkom. Ešte ho uvidí, ale bude to s Pierrom, so všetkými ostatnými, budú opäť ako dvaja cudzí ľudia.

„Aj vy zvládnete whisky, navyše ste žena,“ povedal Gerbert nestranne a premeral si Françoise. „Lenže dnes ste veľa pracovali, mali by ste sa trochu vyspať. Potom vás zobudím, ak chcete.“

„Nie, radšej by som to už dokončila,“ odvetila.

„Nie ste hladná? Mohol by som doniesť sendviče.“

„Netreba, ďakujem,“ usmiala sa Françoise. Bol taký starostlivý, taký pozorný. Vždy keď bola znechutená, stačilo sa pozrieť do jeho veselých očí a znovu nadobudla dôveru. Rada by našla slová, ktorými by sa mu poďakovala.

„Je skoro škoda, že sme skončili, zvykla som si na prácu s vami,“ prehodila.

„Ale bude to ešte väčšia zábava, keď hru budeme inscenovať,“ povedal Gerbert. Oči mu žiarili, z alkoholu mu sčerveneli líca. „Je také príjemné pomyslieť na to, že o tri dni sa všetko začne odznova. Milujem začiatok sezóny.“

„Áno, bude to zábava,“ pripustila Françoise. Pritiahla si k sebe papiere. Zjavne neľutoval, že ich desaťdňová práca vo dvojici sa končí, bolo to predsa prirodzené. Ani ona to neľutovala, nemohla teda žiadať, aby to robil Gerbert.

„Vždy keď prechádzam týmto mŕtvym divadlom, behá mi mráz po chrbte,“ povedal Gerbert, „je pochmúrne. Naozaj som si myslel, že tentoraz zostane zatvorené celý rok.“

„Mali sme šťastie,“ poznamenala Françoise.

„Dúfam, že to vydrží.“

„Vydrží,“ prikývla.

Nikdy neverila v možnosť vojny. Vojna bola ako tuberkulóza alebo železničné nešťastia, niečo, čo sa mne nemôže stať. Také veci sa diali len iným ľuďom.

„Viete si predstaviť, že by vás postihlo skutočné nešťastie?“

Gerbert zvrátil tvár: „Ach, veľmi ľahko.“

„Nuž, ja nie,“ povedala. Nebolo potrebné o tom ani premýšľať. Bolo nutné zvážiť nebezpečenstvá, proti ktorým sa človek mohol brániť, ale vojna nezapadala do ľudskej mierky. Ak by jedného dňa vypukla, na ničom by nezáležalo, ani na živote, ani na smrti.

„Ale to sa nestane,“ pošepla. Skláňala sa nad rukopisom, písací stroj klepal, miestnosť páchla tabakom, atramentom a nocou. Na druhej strane okna spalo pod čiernou oblohou malé námestie, ľudoprázdnu krajinou sa valil vlak. A ja som tam. Pre mňa tam existuje námestie a rútiaci sa vlak, Paríž všade naokolo a celá zem v ružovom pološere malej pracovne. A v tejto minúte všetky dlhé roky šťastia. Som tu, v srdci svojho života.

„Škoda, že človek musí spať,“ povedala Françoise.

„Najmä je škoda, že človek nemôže cítiť, že spí,“ kontroval Gerbert. „Len čo si človek začne uvedomovať, že spí, prebudi sa. Nič z toho nemá.“

„Ale nemyslíte si, že je skvelé byť hore, kým ostatní spia?“ Françoise odložila pero a počúvala. Všade vládlo ticho, námestie bolo ponorené v temnote, divadlo bolo tmavé. „Láka ma predstava, že všetci spia, že v tejto chvíli žijeme na zemi len my dvaja.“

„Z toho by mi naskočila husia koža,“ povedal Gerbert a odhrnul si dlhé čierne vlasy, ktoré mu padali do očí. „Je to rovnaké, ako keď myslím na mesiac: hory ľadu a priesmyky a nikto tam nie je. Kto sa tam vyberie ako prvý, bude musieť mať kopec odvahy.“

„Neodmietla by som, keby mi to ponúkli,“ priznala Françoise a pozrela sa na Gerberta. Zvyčajne sedávali vedľa seba a bola rada, že ho cíti vo svojej blízkosti, hoci sa nerozprávali. Dnes večer sa s ním chcela porozprávať. „Je zvláštne myslieť, aké sú veci, keď pri nich nie ste,“ povedala.

„Áno, pôsobí to zvláštne.“

„Je to ako snažiť sa predstaviť si, že ste mŕtvy, nejde to, vždy predpokladáte, že ste niekde v kúte a prizeráte sa.“

„Je šialené, koľko toho nikdy neuvidíme,“ povedal.

„Kedysi mi lámalo srdce pomyslenie na to, že spoznám len úbohý kúsok sveta. Vám nie?“

„Asi áno.“

Françoise sa usmiala. Rozhovor so Gerbertom občas viazol, ale bolo ťažké vytiahnuť z neho jasný názor: „Teraz som pokojnejšia, pretože som sa presvedčila, že kamkoľvek sa pohnem, zvyšok sveta ide so mnou. To ma chráni pred ľútosťou.“

„Ľútosťou nad čím?“ spýtal sa Gerbert.

„Nad tým, že žijem len vo vlastnej koži, keď je svet taký obrovský.“

Gerbert sa pozrel na Françoise.

„Áno, najmä preto, že máte dosť usporiadaný život.“

Vždy bol taký diskretný, nejasná otázka vyžadovala od neho istý druh odvahy. Myslí si, že Françoise žije príliš usporiadane? Odsudzuje to? Zaujímaloby ma, čo si o mne myslí... Pracovnía, divadlo, moja izba, knihy, papiere, práca. Taký usporiadaný život.

„Pochopila som, že treba rezignovať na voľbu,“ povedala.

„Nemám rád, keď si človek musí vyberať.“

„Spočiatku to bolo náročné, ale teraz už nič neľutujem, pretože veci, ktoré pre mňa neexistujú, jednoducho neexistujú vôbec.“

„Ako to myslíte?“ Gerbert sa zarazil.

Françoise zaváhala. Cítila to veľmi silno: chodby, sála, javisko nezmizli, keď za nimi zavrela dvere, ale existovali len za dverami, v odstupe. V diaľke sa rútil vlak tichou krajinou, ktorá v hĺbke noci obopínala teplý život v jej malej pracovni.

„Rovnako ako mesačná krajina,“ pokračovala Françoise, „ktorá je nereálna. Je to len akoby. Nemáte ten pocit?“

„Nie,“ odvetil Gerbert, „nevnímam to tak.“

„A nerozhorčuje vás, že nikdy nevidíte viac ako jednu vec?“

Gerbert sa zamyslel.

„Znepokojujú ma iní ľudia,“ povedal, „desí ma, keď mi rozprávajú o nejakom chlapovi, ktorého nepoznám, najmä ak sa o ňom vyjadrujú s úctou: chlap, ktorý si niekde tam žije vo vlastnom svete a ani nevie, že existujem.“

Bolo vzácné, že o sebe povedal toľko. Vari tiež cítil dojímavú a prchavú blízkosť pár posledných hodín? Ako jediní dýchali v ružovom kruhu svetla. Pre oboch to isté svetlo, tá istá noc. Françoise

sa pozrela do krásnych zelených očí orámovaných dlhými riasami, na čakajúce ústa: Keby som chcela... Možno ešte nebolo neskoro. Ale čo by mohla chcieť?

„Áno, je to urážlivé,“ privolila.

„Avšak len čo toho človeka spoznám, zlepši sa to,“ dodal Gerbert.

„Je takmer nemožné uveriť, že iní ľudia sú vedomé bytosti, ktoré sa cítia rovnako ako my,“ povedala Françoise. „Pre mňa je desivé uvedomiť si to: máte dojem, že ste len obraz v hlave niekoho iného. Ale to sa takmer nikdy nestane a jakživ nie celkom.“

„To je pravda,“ prikývol Gerbert s nadšením, „možno preto je mi také nepríjemné, keď sa ľudia o mne rozprávajú, hoci o mne hovoria priateľsky. Zdá sa mi, že sa mi snažia preukázať, že majú nado mnou navrch.“

„Je mi jedno, čo si o mne ľudia myslia,“ podotkla Françoise.

Gerbert sa zasmial: „Nedá sa povedať, že by ste boli márnivá.“

„Ich myšlienky sú ako ich slová a tváre: predmety, ktoré sú v mojom svete. Elisabeth je prekvapená, že nie som ambiciózna, ale je to tak práve preto. Nemusím sa snažiť vybojovať si špeciálne miesto vo svete. Mám dojem, že tam už som.“ Usmiala sa na Gerberta. „A ani vy nie ste ambiciózny.“

„Nie, načo?“ Zaváhal. „Ale aj tak by som jedného dňa chcel byť dobrým hercom.“

„Rovnako ako by som ja chcela napísať dobrú knihu. Radi svoju prácu robíme dobre, ale nie pre slávu a pocty.“

„Nie,“ súhlasil Gerbert.

Popod okná prešla mliekarenská dodávka. Čoskoro noc zbledne. Vlak prešiel Châteauroux, blížil sa k Vierzonu. Gerbert zívola a oči mu zružovali ako ospalému dieťaťu.

„Mali by ste ísť spať,“ povedala.

Gerbert si pretrel oči. „Musíme to ukázať Labrousovi vo finálnej podobe,“ odvetil tvrdohlavo. Vzal fľašu a nalial si pohár whisky. „Okrem toho sa mi nechce spať, som smädný!“ Napil sa a odložil pohár. Na chvíľu sa zamyslel. „Možnože sa mi predsa len chce spať.“

„Smädný alebo ospalý, rozhodnite sa,“ povedala Françoise žartovne.

„V skutočnosti nikdy neviem, čo chcem.“

„Počúvajte,“ povedala, „spravíme to takto. Ľahnite si na gauč a spite. Dokončím poslednú scénu. Potom ju prepíšete, kým pôjdem po Pierra na stanicu.“

„A čo vy?“ spýtal sa.

„Keď skončím, tiež si pospím. Diván je široký, nebudete mi prekážať. Zoberte si vankúš a prikryte sa dekou.“

„Dobre.“

Françoise sa natiahla a vzala si pero. Po chvíli sa otočila. Gerbert ležal na chrbte, oči mal zatvorené, pravidelne dýchal. Už spal.

Bol pekný. Dlho sa naňho pozerala a potom sa vrátila k práci. Tam, vo vlaku, spal aj Pierre, hlavou spočíval na koženej opierke, tvár mal nevinnú. Vyskočí z vlaku, zdvihne sa do svojej výšky, vybehne na nástupište a chytí ma za ruku.

„A je to,“ povedala. S uspokojením preskúmala rukopis. „Dúfam, že sa mu bude páčiť! Myslím si, že sa mu to bude páčiť.“ Odsunula stoličku. Oblohu plnil ružový opar. Vyzula si topánky a vkršla pod deku k Gerbertovi. Zastonal, hlava mu sklzla z vankúša a oprela sa o Françoisino plece.

Chudáčik Gerbert, ako sa mu chcelo spať, pomyslela si. Trochu si vytiahla prikrývku a ležala nehybne, oči otvorené. Aj ona bola ospalá, ale ešte nechcela spať. Pozrela na Gerbertove svieže viečka a dlhé dievčenské riasy. Spal, uvoľnený, ľahostajný. Cítila na krku pohladenie jeho jemných čiernych vlasov.

To je všetko, čo z neho budem kedy mať, napadlo jej.

Boli ženy, ktoré hladili krásne vlasy, lesklé ako dievčenské, ktoré priložili pery na detské viečka, ktoré objímali jeho dlhé, štíhle telo. Jedného dňa jednej z nich povie: „Milujem ťa.“

Françoise zovrelo srdce. Stále mala čas, mohla si priložiť líce k tomu jeho a vysloviť akékoľvek slová, ktoré jej prišli na um.

Zatvorila oči. Nemohla povedať: Milujem ťa. Nemohla na to myslieť. Milovala Pierra. V jej živote nebolo miesto pre ďalšiu lásku.

A predsa by sa v ňom našli aj takéto radosti, pomyslela si s mierou úzkosťou. Jeho hlava jej ťažko spočívala na pleci. Vzácnou nebola táto ťaživá váha, ale Gerbertova neha, jeho dôvera, uvoľnenosť, láska, ktorou ho zahŕňala. No Gerbert spal a láska a neha

boli vysnívané. Keby ju držal v náručí, možno by bola schopná snívať ďalej, ale ako prijať snívanie o láske, ktorú naozaj nechceme žiť?!

Pozrela na Gerberta. Bola slobodná v slovách a gestách, Pierre jej nechal slobodu. Ale gestá a slová by boli len klamstvom, už tá ťarcha hlavy na jej pleci bola klamstvom. Gerbert ju nemiloval, nemohla si skutočne želať, aby ju miloval.

Obloha za oknom ružovela. V srdci si uvedomovala smútok, prudký a ružový ako ráno. Napriek tomu nič neľutovala, dokonca nemala nárok ani na melanchóliu, ktorá otupila jej ospalé telo. Bolo to definitívne zrieknutie sa bez nároku na odmenu.

DRUHÁ KAPITOLA

Françoise a Xavière sedeli vzadu v maurskej kaviarni na hrubých vlnených vankúšoch a sledovali brušnú tanečnicu.

„Chcela by som vedieť tancovať ako ona,“ povedala Xavière, plecía sa jej zachveli a telom jej prešla ľahká vlna triašky. Françoise sa na ňu usmiala, mrzelo ju, že ich spoločný deň sa pomaly končil, Xavière bola očarujúca.

„Vo vykričanej štvrti vo Feze sme ich s Labroussom videli tancovať nahé, ale pôsobilo to trochu ako ukážka zo seminára z anatómie,“ povedala Françoise.

„Videli ste toho toľko!“ zatiahla Xavière s náznakom trpkosti v hlase.

„Aj vy ešte všeličo uvidíte.“

„Pochybujem.“

„Nezostanete v Rouene celý život,“ povedala Françoise.

„Čo mám robiť?“ Xavière sa smutne pozrela na svoje prsty. Boli to červené prsty sedliackeho dievčaťa, ktoré kontrastovali s jej jemným zápästím. „Možno by som mohla skúsiť byť prostitútkou, ale ešte nie som dostatočne skúsená.“

„To je ale ťažká práca, viete,“ prehodila Françoise so smiechom.

„Potrebujete sa nebáť ľudí,“ odvetila Xavière zamyslene a prikývla. „Ale robím pokroky, už nekričím, keď sa o mňa na ulici obtrie nejaký chlap.“

„A chodíte sama do kaviarne, to je tiež pokrok.“

Xavière sa na ňu zmätene pozrela: „Áno, ale nepovedala som vám všetko: v malej tančiarni, kde som bola včera večer, ma vyzval do tanca námorník a ja som odmietla. Rýchlo som dopila calvados a zbabelo som utiekla.“ Zvrátila tvár. „Calvados je príšerný.“

„Musela to byť silná pálenka,“ pripustila Françoise. „Podľa mňa

ste si pokojne mohli zatancovať s námorníkom. Keď som bola mladšia, robila som veľa takýchto vecí a nikdy sa nič nestalo.“

„Nabudúce pozvanie prijmem,“ vyhlásila Xavière.

„Neobávate sa, že sa vaša teta v noci zobudí? Lahko by sa to mohlo stať.“

„Neodvážila by sa vstúpiť do mojej izby,“ povedala Xavière vzdorovito. Usmiala sa a siahla do tašky. „Niečo som pre vás nakreslila.“

Na skici bola žena, ktorá sa trochu podobala Françoise, stála pri bare a laktami sa opierala o pult. Mala zelené líca a žlté šaty. Pod kresbu Xavière veľkými fialovými písmenami napísala: Cesta neresti.

„Mali by ste mi napísať venovanie,“ povedala.

Xavière pohľadom preskakovala z Françoise na skicu a potom obrázok odstrčila. „Je to príliš ťažké,“ namietla.

Tanečnica sa pohla smerom do stredu miestnosti, boky sa jej vlnili, brucho sa jej natriasalo do rytmu tamburíny.

„Vyzerá to, akoby sa z jej tela snažil dostať démon,“ povedala Xavière a fascinovane sa naklonila dopredu. Bol dobrý nápad priviesť ju sem, vravela si Françoise. Xavière o sebe nikdy nehovorila tak dlho, mala očarujúci spôsob rozprávania. Françoise sa zaborila do vankúšov, aj ju dojala pozlátko podniku, ale najviac ju potešilo, že k svojmu životu pripojila túto smutnú malú existenciu, lebo teraz jej Xavière patrila ako Gerbert, ako Inès, ako Canzettiová. Z ničoho nemala väčšiu radosť než z tohto druhu vlastníctva.

Xavière sa pozorne dívala na tanečnicu, nevidela vlastnú tvár, ktorú krásnila vášeň, jej ruka cítila obrysy šálky, ktorú zvierala, ale Françoise ako jediná vnímala obrysy tejto ruky: Xavièrine gestá, tvár, jej samotný život potrebovali Françoise k existencii. V tej chvíli bola Xavière len chuťou kávy, ohlušujúcou hudbou, tancom, nedefinovateľným pohodlím, ale Xavièrino detstvo, jej stagnujúce dni, znechutenie tvorili v očiach Françoise romantický príbeh rovnako skutočný ako jemné črty jej tváre. A tento príbeh sa skončil práve tu, medzi farebnými závesmi, presne v tejto minúte Françoisinho života, kým skúmala Xavière.

„Je už sedem hodín,“ povedala Françoise. Predstava, že stráví večer s Elisabeth, ju unavovala, ale nedalo sa tomu vyhnúť. „Dnes večer idete von s Inès?“

„Asi áno,“ odvetila Xavière pochmúrnym tónom.

„Ako dlho ešte zostanete v Paríži?“

„Zajtra odchádzam.“ Xavière sa v očiach zaiskril záblesk hnevu. „Zajtra sa tu bude diať všetko toto a ja budem v Rouene.“

„Prečo si neurobíte kurz stenografie, ako som vám poradila? Mohla by som vám nájsť prácu.“

Xavière znechutene pokrčila plecami. „Nedokázala by som to.“

„Samozrejme, že dokázala, nie je to ťažké.“

„Moja teta sa ma pokúšala naučiť pliesť a moja posledná ponožka bola katastrofálna,“ povedala Xavière a pozrela sa na Françoise s nevrlym a neurčito vyzývavým výrazom. „Má pravdu: nikdy zo mňa nič nebude.“

„Rozhodne nie dobrá gazdinka,“ prehodila Françoise veselo, „ale bez toho sa dá žiť.“

„Tu nejde o ponožku,“ vyhlásila Xavière vážne. „No je to znamenie.“

„Príliš rýchlo sa necháte odradiť. Naozaj chcete odísť z Rouenu? Nič a nikto vás tam nedrží!“

„Nenávidím ich. Nenávidím to špinavé mesto a ľudí na uliciach s ich krivými pohľadmi.“

„Takto nemôžete pokračovať.“

„Ale pôjde to tak ďalej,“ povedala Xavière. Zrazu vstala. „Musím ísť.“

„Počkajte, pôjdem s vami.“

„Nie, neobťažujte sa. Už som vám zabrala celé popoludnie.“

„Nič ste mi nezabrali,“ namietla Françoise. „Aká ste smiešna!“ Trochu zmätene sa pozerala na Xavièrinu zachmúrenú tvár: aká znepokojujúca osôbka to len bola, s baretkou, ktorá zakrývala jej svetlé vlasy, vyzerala takmer ako chlapec, no napriek tomu mala tvár dievčaťa, ktoré pred šiestimi mesiacmi očarilo Françoise. Stále mlčali.

„Prepáčte,“ povedala Xavière napokon. „Veľmi ma bolí hlava.“ S bolestným výrazom si priložila prsty k spánkom. „Asi je to dymom. Bolí ma to tu a tu.“

Oči mala opuchnuté, na pleti sa jej objavili škvrny, vzduch bol takmer nedýchateľný pre hustý zápach kadidla a tabaku. Françoise zavolała čašníka.

„Škoda. Keby ste neboli taká unavená, vzala by som vás dnes večer tancovať.“

„Myslela som si, že idete za kamarátkou,“ povedala Xavière.

„Pôjde s nami. Je to Labroussova sestra, ryšavka ostrihaná na mikádo, ktorú ste videli na stom predstavení *Filokléta*.“

„Nepamätám sa,“ utrúsila Xavière. Vzápätí sa jej pohľad rozjasnil. „Spomínam si len na vás: mali ste dlhú úzku čiernu sukňu, blúzku z lamé a vlasy v striebornej sieťke. Boli ste nádherná!“

Françoise sa usmiala: nebola krásna, ale mala rada svoju tvár, vždy ju príjemne prekvapila, keď ju zahliadla v zrkadle. Väčšinu času si ani neuvedomovala, že nejakú tvár má.

„Mali ste krásne modré šaty so skladanou sukňou a boli ste opitá,“ povedala.

„Tie šaty som si priniesla. Dnes večer si ich oblečiem,“ odvetila Xavière.

„Myslíte si, že je to múdre, keď vás bolí hlava?“

„Hlava ma už nebolí, bol to len závrat.“ Oči jej žiarili, do líc sa jej vrátila krásna perleťová farba.

„To je dobre,“ povedala Françoise a strčila do dverí. „Len Inès sa bude hnevať, ak s vami počíta.“

„Tak nech sa hnevá,“ odrkla Xavière.

Françoise kývla na taxík.

„Vysadím vás u nej a o pol desiatej sa stretneme v kaviarni Dôme. Chodte stále rovno až k Boulevard Montparnasse.“

„Viem, ako sa tam dostať,“ ubezpečovala ju Xavière.

Françoise si sadla vedľa nej do taxíka a chytila ju pod pazuchu.

„Som rada, že máme pred sebou ešte pár skvelých hodín.“

„Aj ja sa teším,“ hlesla Xavière.

Taxík zastavil na rohu Rue de Rennes. Xavière vystúpila a Françoise sa nechala odviezť do divadla.

Pierre bol v šatni, v župane jedol sendvič so šunkou.

„Išla skúška dobre?“ spýtala sa.

„Snažili sme sa,“ odvetil Pierre. Ukázal na rukopis na svojom stole. „Je to dobré, naozaj dobré.“

„Myslíš? Som taká rada! Trochu ma bolelo srdce, keď som škrtala Luciliovu smrť, ale domnievam sa, že som musela.“

„Musela. Dynamika scény sa zmenila.“ Zahryzol sa do sendviča. „Večerala si? Chceš sendvič?“

„Dala by som si,“ povedala Françoise, vzala si a vyčítavo pozrela na Pierra. „Neješ dosť. Si veľmi bledý.“

„Nechcem pribrať.“

„César nebol vychudnutý muž,“ poznamenala Françoise a usmiala sa. „Prečo nezavolaš na vrátnicu, nech nám donesú fľašu Château Margaux?“

„To nie je zlý nápad,“ povedal Pierre. Zdvihol slúchadlo a Françoise si sadla na pohovku. Práve tam Pierre spával, keď s ňou netrúvil noc. Mala rada túto šatňu.

„Hotovo, objednané.“

„Som rada. Myslela som si, že sa na koniec tretieho dejstva nikdy nedostanem.“

„Odvedla si výbornú prácu,“ pochválil ju Pierre. Naklonil sa k nej a pobožkal ju.

Françoise ho objala okolo krku. „To ty,“ vyhlásila. „Pamätáš si, čo si mi povedal v Délose? Že chceš priniesť do divadla niečo úplne nové? No, tak teraz sa ti to podarilo.“

„Naozaj si to myslíš?“

„A ty hádam nie?“

„No, trochu áno.“

Françoise sa rozosmiala. „Si o tom presvedčený, vyzeráš úplne sebavedome. Pierre! Keby sme nemali toľko problémov s peniazmi, bol by to nesmierne nádherný rok!“

„Len čo trochu zarobíme, kúpim ti ďalší kabát.“

„Na tento som si už celkom zvykla.“

„To vidno,“ povedal Pierre a sadol si do kresla vedľa Françoise.

„Bavila si sa dobre s priateľkou?“

„Je milá. Škoda, že hnije v Rouene.“

„Rozprávala ti niečo?“

„Porozprávala toho veľa, raz ti to poviem.“

„Takže si spokojná, nepremárnila si deň?“

„Mám rada príbehy,“ povedala Françoise.

Ozvalo sa klopanie a dvere sa otvorili. Domovníčka s pompéznosťou priniesla podnos s dvoma pohármi a fľašou vína.

„Ďakujem veľmi pekne,“ povedala Françoise a naliala víno do pohárov.

„Prosím vás,“ oslovil Pierre domovníčku, „pre nikoho tu nie som.“

„Dobre, pán Labrousse,“ žena prikývla a odišla. Françoise vzala do ruky pohár a zahryzla sa do druhého sendviča.

„Dnes večer vezmem so sebou Xavière a pôjdeme tancovať. Bude to zábava. Dúfam, že to trochu vyrovná Elisabeth.“

„Musí byť nadšená.“

„Chudinka, je na ňu smutný pohľad. Je zúfalá z toho, že sa musí vrátiť do Rouenu.“

„Nedá sa to nejako vyriešiť?“

„Ťažko. Je taká slabá a bezmocná, nikdy nebude mať odvahu naučiť sa nejakému remeslu a jej strýko pre ňu nevidí inú budúcnosť ako oddaného manžela a veľa detí.“

„Mala by si to vziať do rúk,“ navrhol Pierre.

„Ako asi? Vidím ju raz za mesiac.“

„Prečo ju nezavolaš do Paríža? Dohliadla by si na ňu, donútila ju pracovať. Nech sa naučí stenografiu a my jej niekde nájdeme miesto.“

„Rodina jej to nikdy nedovolí,“ oponovala Françoise.

„Tak nech to spraví bez ich súhlasu. Nie je plnoletá?“

„Nie,“ pokrútila hlavou Françoise. „Ale o to v podstate ani nejde. Nemyslím si, že by ju dali hľadať policajtom.“

Pierre sa usmial.

„O čo teda ide?“

Françoise zaváhala, pravdupovediac, nikdy si nemyslela, že by o niečo mohlo ísť.

„Navrhuješ, aby žila v Paríži na naše náklady, kým si to nejako nevyrieši?“

„Prečo nie?“ povedal Pierre. „Ponúkni jej to ako pôžičku.“

„No iste,“ zamrmala Françoise. Vždy ju udivovalo, ako dokázal pár slovami vyčarovať tisíc nepredvídaných možností. Tam, kde iní videli nepreniknuteľnú džungľu, Pierre objavil panenskú budúcnosť, ktorú si mohol utvárať podľa vlastného uváženia. V tom spočívala jeho sila.

„Mali sme v živote také šťastie, mali by sme sa oň podeliť s ostatnými, kedykoľvek môžeme,“ vyhlásil.

Françoise zmätene skúmala dno svojho pohára.

„Istým spôsobom ma to láka, ale musela by som sa o ňu naozaj starať. Nemám toľko času.“

„Usilovná včelička,“ hlesol Pierre nežne.

Françoise sa mierne začervenala. „Vieš, že nemám veľa voľného času.“

„Viem,“ privolil Pierre, „ale je zvláštne, ako sa hneď stiahneš, keď sa objaví niečo nové.“

„Z nových vecí ma zaujíma len naša spoločná budúcnosť,“ povedala Françoise. „Nemôžem si pomôcť. Som taká šťastná. Môžeš z toho viniť len sám seba.“

„Ach, nič ti nevyčítam, naopak, pripadáš mi oveľa úprimnejšia ako ja. Na tvojom živote nič nepôsobí falošne.“

„To len ty svojmu životu nepripisuješ dostatočný význam. Dôležitá je tvoja práca,“ povedala Françoise.

„To je pravda,“ prikývol Pierre. Začal si obhrýzať necht a pôsobil vyvedený z miery. „S výnimkou môjho vzťahu s tebou je u mňa všetko ľahkovážnosť a plytvanie.“ Stále si hrýzol necht, nebude spokojný, kým z neho nepotečie krv. „Ale len čo sa zbavím Canzettiovej, bude po všetkom.“

„To hovoríš ty.“

„Dokážem to,“ presviedčal ju Pierre.

„Máš šťastie, vždy vieš takéto veci ľahko vybaviť.“

„Ale to len preto, že žiadna z týchto drahých bytostí do mňa nikdy nebola skutočne zamilovaná,“ povedal.

„Nemyslím si, že Canzettiová je do seba zahľadené dievča.“

„Nie, nejde jej o získanie roly, len si myslí, že som veľký muž, a predstavuje si, že genialita prejde sexom do mozgu.“

„Niečo na tom bude,“ poznamenala Françoise so smiechom.

„Tieto romániky ma už nebavia. Možno keby som bol veľký zmyselník, ale nemám ani takú výhovorku.“ Zmätene sa pozrel na Françoise. „Ide o to, že mám rád začiatky. Chápeš to?“

„Možno,“ povedala, „ale nemala by som záujem o známosť na jednu noc.“

„Nie?“ uisťoval sa Pierre.

„Nie,“ odvetila, „nemôžem si pomôcť: som verná žena.“

„V našom prípade sa nedá rozprávať o vernosti alebo nevere,“ povedal Pierre a pritiahol si Françoise k sebe. „Ty a ja sme jedno, je to pravda, nemôžeme sa definovať jeden bez druhého.“

„To je tvoja zásluha,“ povedala. Vzala Pierrovu tvár do rúk a začala ho bozkávať na líca, kde sa vôňa fajky miešala s detskou a nečakanou sladkou vôňou pečiva. „Sme jednoducho jedno,“ pošepla.

Nič, čo sa stalo, nebolo úplne skutočné, kým to nepovedala Pierrovi: nehybná, neistá sa vznášala v akomsi limbe. V minulosti, keď sa pred ním cítila placho, bolo dosť vecí, ktoré vynechala: nepríjemné myšlienky a nepremyslené gestá. Ak sa nespomenuli, takmer akoby neexistovali. Takto pod skutočnou existenciou bujnelo podzemné a zahanbujúce rastlinstvo, uprostred ktorého sa cítila úplne sama a hrozilo jej, že sa zadusí. Postupne všetko prezradila. Už nepoznala samotu, ale zbavila sa zmätených podzemných lián. Všetky okamihy svojho života, ktoré mu zverila, jej Pierre vrátil čisté, vyčistené a celistvé a stali sa z nich okamihy ich života. Vedela, že preňho hrá rovnakú úlohu. Bol nespútaný, nehanbil sa. Úskočný bol, len keď bol neoholený alebo mal špinavú košeľu – vtedy sa tváril, že je prechladnutý, a krk si obviazal šalom, čo mu dodávalo auru predčasne zostarnutého človeka.

„O chvíľu budem musieť odísť,“ povedala s ľútosťou. „Prespíš tu alebo prídeš ku mne a zostaneš na noc?“

„Prídem k tebe,“ odvetil Pierre. „Chcem byť s tebou znova čo najskôr.“

Elisabeth už bola v Dôme, fajčila a uprene hľadela do prázdna. Niečo nie je v poriadku, pomyslela si Françoise. Starostlivo sa upravila, ale tvár mala opuchnutú a unavenú. Zahliadla Françoise a náhly úsmev akoby ju prebral z úvah: „Ahoj, tak rada ťa vidím,“ vyhlkla s nadšením.

„Aj ja teba,“ kontrovala Françoise. „Povedz, nebude ti prekážať, že som pozvala aj malú Pagèsovú? Túžila ísť tancovať. Kým to bude robiť, môžeme sa rozprávať, naozaj nebude na príťaž.“

„Už sto rokov som nepočula džez,“ povedala Elisabeth, „bude to zábava.“

„Ešte tu nie je?“ poobzerala sa Françoise. „To je zvláštne.“ Obrátila sa k Elisabeth. „Tak čo tvoja cesta?“ spýtala sa veselo. „Zajtra teda odchádzaš?“

„Myslíš si, že je to také jednoduché?“ Elisabeth sa nepríjemne zasmiala. „Zdá sa, že by to mohlo Suzanne rozrušiť, a Suzanne si toho už toľko vytrpela pre to, čo sa stalo v septembri.“

Takže tak... Françoise sa na Elisabeth pozrela s rozhorčenou ľútosťou: Claude sa k nej správal naozaj hnusne.

„Akoby si si aj ty nevytrpela svoje.“

„Áno, ale ja som zároveň silná a jasne rozmyšľajúca bytosť,“ poznamenala Elisabeth ironicky. „Skrátka som žena, ktorá nikdy nerobí scény.“

„No to áno, ale Claude už do Suzanne nie je zamilovaný,“ povedala Françoise. „Je stará a nevkusná.“

„Už do nej nie je zamilovaný,“ potvrdila Elisabeth. „Lenže Suzanne je preňho povera a je presvedčený, že bez nej sa mu nič nepodari.“

Zmĺkli. Elisabeth sledovala dym stúpajúci z cigarety. Nebolo to na nej vidieť, ale akú temnotu musela mať v srdci! Od tejto cesty očakávala tak veľa: možno by sa vďaka dlhému spoločnému pobytu Claude konečne rozhodol rozísť sa so svojou ženou. Françoise začínala byť skeptická, Elisabeth čakala na rozhodujúci okamih už dva roky. Ale Elisabethino sklamanie vnímala so stiesnenosťou srdca, ktorá pripomínala výčitky.

„Treba povedať, že Suzanne je veľmi bystrá,“ podotkla Elisabeth a pozrela sa na Françoise. „Teraz sa snaží zabezpečiť, aby sa Claudova hra hrala u Nanteuila. Aj to je jeden z dôvodov, ktorý ho drží v Paríži.“

„U Nanteuila!“ zopakovala Françoise pomaly. „To je zvláštny nápad!“ Znepokojene sa pozrela na dvere. Prečo Xavière ešte neprišla?

„Je hlúpy,“ pokračovala Elisabeth hlasnejšie. „Okrem toho je to jednoduché, neviem si predstaviť nikoho iného okrem Pierra, kto by mohol inscenovať *Partage*. Bol by skvelý ako Achab.“

„To je pekná rola,“ privolila Françoise.

„Myslíš si, že by ho to lákalo?“ spýtala sa Elisabeth. V hlase sa jej zračila úzkosť.

„*Partage* je veľmi zaujímavá hra, lenže vôbec nezapadá do toho, čo Pierre hľadá. Počúvaj,“ dodala horlivo. „Prečo Claude nezanešie svoju hru k Bergerovi? Chceš, aby Pierre napísal Bergerovi?“

Elisabeth sťažka prehltna: „Nevieš si predstaviť, čo by pre Claudu znamenalo, keby Pierre vzal jeho hru. Tak veľmi o sebe pochybuje. Len Pierre ho dokáže z toho dostať.“

Françoise odvrátila pohľad, Battierova hra bola v skutočnosti

hrozná. O jej prijatí nemohla byť ani reč. Vedela však, že Elisabeth stavila všetko na túto poslednú šancu, a pri pohľade na jej strhanú tvár pocítila výčitky. Uvedomovala si, ako veľmi jej život a spôsob Elisabeth ovplyvnili.

„Úprimne povedané, to nevyjde,“ povedala.

„Ale *Luce a Armanda* zožala veľký úspech,“ nástojila Elisabeth.

„Lenže po *Júliusovi Cézarovi* sa chce Pierre pokúsiť uviesť hru niekoho neznámeho.“

Françoise sa odmlčala takmer uprostred vety. S úľavou zbadala, že sa blíži Xavière. Vlasý mala úhľadne upravené, líčne kosti ľahko nalíčené, dlhý zmyselný nos zjemnený.

„Tuším ste sa už stretli,“ povedala a usmiala sa na Xavière.

„Dost meškáte. Určite ste ešte nevečerali. Dáte si niečo?“

„Nie, ďakujem, vôbec nie som hladná,“ odvetila Xavière. Posaдила sa a sklonila hlavu, zdalo sa, že nie je vo svojej koži. „Trochu som zabľúdila.“

Elisabeth na ňu upierala pohľad, premeriavala si ju.

„Zabľúdili ste? Prišli ste zďaleka?“

Xavière sa znepokojená obrátila k Françoise.

„Neviem, čo sa mi stalo, išla som po bulvári, ale vyzeral nekonečný. Zrazu som sa ocitla v tmavej uličke. Musela som prejsť popred Dôme bez toho, aby som si to všimla.“

Elisabeth sa rozosmiala. „Tak o toto sa treba posnažiť.“

Xavière na ňu zazrela.

„No, ste tu, to je hlavné,“ povedala Françoise. „Čo by si povedala na to, keby sme išli do Prairie? Už to nie je také, ako keď sme boli mladé, ale nie je to tam nepríjemné.“

„Je to na tebe,“ odvetila Elisabeth.

Vyšli z kaviarne. Na Boulevard Montparnasse silný vietor dvíhal listy z platanov a Françoise tešilo, ako jej šuštia pod nohami, pripomínalo jej to orechy a varené víno.

„V Prairie som nebola už najmenej rok,“ povedala. Všetky mlčali. Xavière sa triasla a pevne si zvierala golier kabáta, Elisabeth niesla svoj šál v ruke, nezdalo sa, že by cítila chlad alebo niečo vnímala.

„Koľko je tam ľudí!“ poznamenala Françoise. Všetky stoličky pri bare boli obsadené. Vybrala stôl trochu ďalej.

„Dám si whisky,“ povedala Elisabeth.

„Dve whisky,“ pridala sa Françoise. „A vy?“

„Dám si to isté čo vy,“ odvetila Xavière.

„Trikrát whisky,“ zhrnula Françoise. Vôňa alkoholu a dymu jej pripomenula dievčenské roky. Vždy milovala džezové kapely, žlté svetlá a ruch nočných klubov. Aké ľahké bolo žiť naplno vo svete, ktorý obsahoval ruiny Delf, holé kopce v Provencalsku a túto zbierku ľudstva! Usmiala sa na Xavière.

„Pozrite sa na tú blondínu so špicatým nosom pri bare. Býva v mojom hoteli a celé hodiny sa potuluje po chodbách v neobvyčajnej nočnej košeli. Podľa mňa to robí preto, aby upútala černocha, ktorý býva nado mnou.“

„Nie je pekná,“ poznamenala Xavière, oči sa jej rozšírili. „Zato vedľa nej sedí veľmi príťažlivá brunetka. Ach, je naozaj krásna!“

„Tak to by ste mali vedieť, že chodí so zápasníckym šampiónom. Prechádzajú sa po štvrti a držia sa za malíčky.“

„Ach!“ povzdychla si Xavière vyčítavo.

„Ja za to nemôžem,“ vyhrkla Françoise.

Xavière vstala, k ich stolu pristúpili dvaja mladí muži a povzbudivo sa usmievali.

„Mrzí ma to, ale netancujem,“ povedala Françoise.

Elisabeth zaváhala a tiež vstala.

V tejto chvíli ma neznáša, napadlo Françoise. Pri vedľajšom stole sa nežne držali za ruky trochu unavená blondínka a veľmi mladý muž. Mladík hovoril tichým hlasom s nadšením, zatiaľ čo žena sa opatrne usmievala bez jedinej vrásky, ktorá by jej pokrivila kedysi peknú tvár. Hotelová prostitútka tancovala s námorníkom, túlila sa k nemu s privretými očami. Krásna brunetka na barovej stoličke jedla banánové kolieska so znudeným výrazom v tvári. Françoise sa s hrdosťou usmiala. Každého z mužov, každú zo žien, ktorí tu dnes večer boli, pohlcovalo žitie chvíle v ich bezvýznamnej individuálnej existencii. Xavière tancovala a Elisabeth sa otriasala výbuchmi hnevu a zúfalstva. A uprostred tanciarne – neosobne a slobodne – som ja. Pozorujem všetky tieto životy, všetky tieto tváre, a keby som sa od nich odvrátila, zmizli by ako pustá krajina.

Elisabeth sa vrátila na svoje miesto.

„Vieš, je mi naozaj ľúto, že sa to nedá zariadiť,“ povedala Françoise.

„Ach, chápem to...“ Výraz sa jej zmenil, nedokázala sa dlho hnevať, aspoň nie pred ľuďmi.

„Momentálne to s Claudom neklape?“ spýtala sa Françoise.

Elisabeth pokrútila hlavou, tvár sa jej nepekne zvrátila a Françoise si myslela, že sa rozplače, ale ovládla sa.

„Claude má krízu. Hovorí, že nemôže pracovať, kým jeho hru nezoberú, že nie je naozaj slobodný. V takýchto stavoch je neznesiteľný.“

„Ale ty za to predsa nemôžeš.“

„No vždy si to odnesiem,“ povedala Elisabeth. Znovu sa jej zachveli pery. „Pretože som silná žena. On si nevie predstaviť, že silná žena môže trpieť tak ako iná,“ vyhlásila s nádychom vášnivej sebaľútosti.

Rozplakala sa.

„Moja úbohá Elisabeth!“ chlácholila ju Françoise a chytila ju za ruku.

So slzami sa do Elisabethinej tváre vrátila akási detskosť.

„Je to hlúpe,“ povedala a pretrela si oči. „Takto to nemôže pokračovať, stále je medzi nami Suzanne.“

„Chcela by si, aby sa rozviedol?“

„Nikdy sa nerozvedie.“ Elisabeth začala znova plakať akoby od hnevu. „Miluje ma? Už ani neviem, či ho milujem ja.“ Pozrela sa na Françoise, v očiach mala divokosť. „Dva roky som bojovala o túto lásku, bojovala som ako o život, obetovala som všetko a ani neviem, či sa milujeme.“

„Samozrejme, že ho miluješ,“ povedala Françoise, ktorú opúšťala odvaha. „Teraz si naňho nahnevaná, takže pochybuješ, ale to nič neznamená.“ Bolo absolútne nevyhnutné Elisabeth uistiť. Bolo by totiž hrozné, čo by zistila, keby jedného dňa začala byť k sebe úprimná od začiatku až do konca! Sama sa toho musela obávať, pretože vo chvíľkach jasnozrivosti sa vždy zháčila.

„Už neviem,“ hlesla Elisabeth.

Françoise jej pevnejšie stisla ruku, bola naozaj dojatá.

„Claude je slabý, to je všetko, ale dal ti tisíc dôkazov, že mu na tebe záleží.“ Zdvihla hlavu. Xavière stála pri stole a sledovala scénu so zvláštnym úsmevom na tvári.

„Sadnite si,“ povedala Françoise v rozpakoch.

„Nie, idem ešte tancovať,“ odvetila Xavière, v tvári sa jej zračilo opovrhnutie a takmer zlomyselnosť. Takáto reakcia Françoise nepríjemne prekvapila.

Elisabeth sa spamätala a prepudrovala si tvár.

„Musím byť trpezlivá,“ vyhlásila. Hlas mala pevný. „Je to otázka vplyvu. Vždy som s Claudom hrala príliš úprimnú hru a nič od neho nežiadala.“

„Dala si mu niekedy najavo, že túto situáciu neznesieš?“

„Nie,“ povedala Elisabeth. „Musím počkať.“ Vrátil sa jej tvrdý, obozretný výraz.

Milovala Clauda? Vrhla sa naňho len preto, aby tiež mala svoju veľkú lásku, jej obdiv k nemu bol ďalší spôsob, ako sa ochrániť pred Pierrom. A predsa pre neho trpela a Françoise ani Pierre s tým nemohli nič urobiť.

Aká škoda, pomyslela si Françoise so záchvevom smútku.

Elisabeth odišla od stola, tancovala s opuchnutými očami a zovretými perami. Françoise prepadla akási závišť. Elisabethine city mohli byť falošné, rovnako ako jej cieľ a celý jej život, ale jej súčasné utrpenie bolo prudké a pravdivé. Françoise sa pozrela na Xavière, ktorá tancovala so zaklonenou hlavou a extatickým výrazom na tvári. Jej život sa ešte nezačal, všetko bolo pre ňu možné a tento čarovný večer obsahoval prísľub tisícov neznámych kúziel. Pre mladé dievča, pre ženu s ťažkým srdcom mala táto chvíľa ostrú a nezabudnuteľnú príchuť. A ja? pomyslela si Françoise. Diváčka. Ale džez, chuť whisky, oranžové svetlo nie sú len scénou, musí existovať spôsob, ako s nimi niečo robiť. No čo by to malo byť?

V Elisabethinej divokej a napätej duši sa hudba jemne premenila na nádej. Xavière ju pretavila na vášnivé očakávanie. A Françoise v nej nedokázala nájsť nič, čo by sa vyrovnalo dojímavému hlasu saxofónu. Hľadala túžbu, ľútosť, ale za ňou aj pred ňou sa rozprestieralo žiarivé a jasné šťastie. Pierre – jeho meno nikdy nemohlo vzbudiť utrpenie. Gerbert – na Gerbertovi jej už nezáležalo. Nepoznala viac žiadne riziko, nádej ani strach, len toto šťastie, nad ktorým nemala kontrolu. S Pierrom nebolo možné žiadne nedorozumenie, žiadny čin nikdy nebol nenapraviteľný. Ak by sa jedného dňa pokúsila o utrpenie, pochopil by ju tak dobre, že by ju opäť obklopilo šťastie. Zapálila si cigaretu. Nie, nenašla v sebe

nič, len abstraktnú ľútosť nad tým, že nemá čo ľutovať. Stiahlo sa jej hrdlo, srdce jej bilo o čosi rýchlejšie ako zvyčajne, ale nechcelo sa jej veriť, že ju úprimne unavuje šťastie. Nepohodlie jej nepri-nášalo žiadne patetické odhalenie, bola to len jedna z mnohých vlniek na hladine, krátka a takmer predvídateľná modulácia, ktorá sa v pokoji vyrieši. Už sa nedávala strhnúť násilím okamihov, dobre vedela, že žiadny z nich nemá rozhodujúcu hodnotu. „Uväznená v šťastí,“ pošepla si. Ale uvedomovala si, ako sa niekde v hĺbke duše usmieva.

Françoise sa sklúčene pozrela na prázdne poháre a preplnený popolník, boli štyri hodiny ráno, Elisabeth už dávno odišla, ale Xavière neprestávala tancovať. Françoise netancovala a v snahe skrútiť si čas priveľa pila a fajčila. Mala ťažkú hlavu a v celom tele cítila ospalosť.

„Myslím si, že je čas ísť.“

„Už?!“ zatiahla Xavière a sklamane sa pozrela na Françoise. „Ste unavená?“

„Trochu,“ povedala Françoise a zaváhala. „Môžete zostať aj bezo mňa. Už ste boli tancovať sama.“

„Ak idete, pôjdem s vami.“

„Ale nechcem vás nútiť.“

Xavière pokrčila plecami s výrazom prijímajúcim nevyhnutnosť. „Pokojne môžem ísť domov.“

„Nie, to by bola škoda,“ oponovala Françoise. Usmiala sa. „Zostaňme ešte chvíľu.“

Xavière sa rozžiarila tvár: „Je to tu také príjemné, však?“ Usmiala sa na mladého muža, ktorý sa jej uklonil, a nasledovala ho do prostred tanečného parketu.

Françoise si zapálila ďalšiu cigaretu, napokon, zajtra sa nemusela vrátiť do práce, bolo trochu absurdné tráviť tu hodiny a netancovať, nerozprávať sa s niekým, ale keď to celé otočila, našla v takomto sebazapozorovaní isté čaro. Už roky sa jej nestalo, aby zostala takto, stratená vo výparoch alkoholu a tabaku, sledujúc malé sny a myšlienky, ktoré nikam nevedú.

Xavière sa vrátila a sadla si vedľa Françoise.

„Prečo netancujete?“

„Tancujem zle,“ vysvetlila Françoise.

„Takže sa nudíte?“ spýtala sa Xavière smutne.

„Vôbec nie. Rada sa pozerám. Naopak, fascinuje ma hudba a pohľad na ľudí.“

Usmiala sa, práve Xavière vďačila za túto hodinu a za tento večer. Prečo by mala odmietnuť dar osviežujúcej plnosti, ktorý sa jej ponúkol do života: mladú novú spoločníčku s jej požiadavkami, s jej neochotnými úsmevmi a s nepredvídateľnými reakciami?

„Chápem, že to pre vás nemusí byť veľká zábava,“ povedala Xavière. Zachmúrila sa a zrazu vyzerala aj trochu unavená.

„Ale ubezpečujem vás, že som šťastná,“ povedala Françoise a nežne chytila Xavière za zápästie. „Som s vami rada.“

Xavière sa nepresvedčivo usmiala. Françoise sa na ňu priateľsky pozrela. Už nechápala, prečo Pierrovi kládla odpor, presne to ju lákalo – ľahká príchúť rizika a tajomstva.

„Viete, o čom som včera večer premýšľala?“ spýtala sa zrazu. „Že nikdy nič neurobíte, kým budete v Rouene. Existuje len jedno riešenie: presunúť sa do Paríža.“

„Žiť v Paríži?“ spýtala sa Xavière s údivom. „Rada by som, ale to, bohužiaľ, nejde.“

„Myslím to vážne,“ povedala Françoise a zaváhala, bála sa, že Xavière ju bude považovať za indiskrétnu. „Mohli by ste urobiť toto: ak chcete, môžete sa usadiť v Paríži, v mojom hoteli. Môžem vám požičať peniaze a naučíte sa nejakému remeslu, napríklad stenografii. Alebo, ešte lepšie, mám priateľa, ktorý vedie salón krásy a zamestnal by vás, hneď ako by ste získali výučný list.“

Xavièrina tvár potemnela.

„Môj strýko by s tým nikdy nesúhlasil,“ povedala.

„Zaobídete sa bez jeho súhlasu. Bojíte sa ho?“

„Nie,“ odvetila Xavière a pozorne sa zadívala na svoje špicaté nechty. S bledou pletou, dlhými svetlými vlasmi, trochu strapatými od tanca, vyzerala žalostne, takmer ako medúza vyvrhnutá na piesok.

„No?“ opýtala sa Françoise.

„Prepáčte,“ povedala Xavière. Vstala, aby sa pripojila k jednému z tanečníkov, ktorý na ňu mával, a na tvári sa jej objavil úsmev. Françoise ju prekvapene sledovala. Xavière mala zvláštne výkyvy

nálad a trochu ju vyvádžalo z miery, že sa ani neobťažovala preskúmať Françoisin návrh. Navyše šlo o rozumný plán. Netrpezlivo čakala, kým sa Xavière vráti.

„Čo si myslíte o mojom pláne?“

„O akom pláne?“ spýtala sa Xavière. Vyzerala úprimne ohúrená.

„Prísť do Paríža.“

„Ach, žiť v Paríži,“ povedala Xavière.

„Myslím to vážne,“ naliehala Françoise. „Zdá sa, že máte pocit, že si vymýšľam.“

Xavière pokrčila plecami. „Ale to sa nedá.“

„Stačí len chcieť,“ povedala Françoise. „Čo vám bráni?“

„To sa nedá,“ povedala Xavière podráždene. Poobzerala sa okolo seba. „Začína to tu byť zlovestné, nemyslíte? Všetci ľudia majú oči uprostred tváre, zakotvili tu, lebo nemajú ani silu ísť niekam inam.“

„Nuž, poďme odtiaľto,“ vyhlásila Françoise. Prešla cez podnik a zatlačila do dverí. Na oblohe sa objavilo nenápadné sivé svitanie. „Mohli by sme sa trochu prejsť,“ navrhla.

„To by sme mohli,“ pripustila Xavière, pritiahla si kabát tesne ku krku a začala svižne kráčať. Prečo odmietla brať Françoisinu ponuku vážne? Dráždilo ju, keď vedľa seba cítila túto malú, nepriateľskú a tvrdohlavú myšlienku.

Musím ju presvedčiť, pomyslela si Françoise. Doteraz bola diskusia s Pierrom, nejasné večerné predstavy, samotný začiatok tohto rozhovoru len hrou. Zrazu sa všetko stalo skutočnosťou. Xavièrin odpor bol skutočný a Françoise ho chcela prekonať. Bolo to príšerné: mala dojem, že Xavière ovláda, že ju ovláda aj v minulosti a v ešte neznámych meandroch budúcnosti! A predsa tu bola tá tvrdohlavá vôľa, proti ktorej sa jej vlastná rúcala.

Xavière kráčala čoraz rýchlejšie a bolestne zvrážtila obočie, nebolo možné rozprávať sa. Françoise ju chvíľu mlčky nasledovala, potom stratila trpezlivosť.

„Prekáža vám prechádzka?“ spýtala sa.

„Vôbec nie,“ povedala Xavière a tragicky zvrážtila tvár, „no neznášam zimu.“

„Mali ste to povedať. Vojdeme do prvého bistra, ktoré bude otvorené.“

„Nie, poďme sa prejsť, ak máte chuť,“ oponovala Xavière s galandným sebazaprením.

„Už sa mi naozaj nechce. Ale dala by som si šálku horúcej kávy.“

Trochu spomalili, neďaleko Gare Montparnasse, na rohu Rue d'Odessa, sa ľudia tlačili okolo pultu kaviarne Biard. Françoise vošla a sadla si do kúta na opačnom konci miestnosti.

„Dve kávy, prosím,“ objednala si.

Pri jednom zo stolov spala žena naklonená dopredu, na zemi ležali kufre a balíky, pri inom stole traja bretónski sedliaci popíjali calvados.

Françoise uprela pohľad na Xavière: „Nerozumiem vám,“ povedala.

Xavière sa na ňu v rozpakoch pozrela: „Otravujem vás?“

„Som sklamaná,“ priznala Françoise. „Myslela som si, že budete mať odvalu prijať môj návrh.“

Xavière zaváhala. Utrápenie sa obzerala okolo seba: „Nechcem dávať tvárové masáže,“ zatiahla zúfalo.

Françoise sa zasmiala.

„Nemusíte. Mohla by som vám nájsť prácu napríklad aj ako modelke alebo by ste sa mohli naučiť stenografiu.“

„Nechcem byť pisárka ani modelka,“ namietla Xavière prudko.

Françoise sa zarazila.

„Podľa mňa by to bol len začiatok. S vyučením a prácou budete mať čas zistiť, čo ďalej. Čo by vás zaujímalo: štúdium, kreslenie, herectvo?“

„Neviem. Nič konkrétne. Je naozaj nutné niečo robiť?“ opýtala sa trošku povýšene.

„Pár hodín nudnej práce by nebola príliš veľká cena za nezávislosť.“

Xavière sa zatvárala znechutene.

„Neznášam tieto kompromisy: ak človek nežije život, aký chce, tak ho nemusí žiť vôbec.“

„V skutočnosti sa nikdy nezabijete,“ povedala Françoise trochu sucho. „Takže stojí za pokus žiť celkom vhodný život.“

Napila sa kávy, bola to pravá ranná káva, štiplavá a sladká ako káva, ktorú pijete na nástupišti železničnej stanice po príchode nočným vlakom alebo vo vidieckom hostinci pri čakaní na prvý autobus. Jej pach a chuť obmäkčili Françoisino srdce.

„Aký by mal byť podľa vás život?“ spýtala sa dobromyseľne.

„Taký, aký bol, keď som bola dieťa.“

„Keď k vám veci prichádzali bez toho, aby ste ich museli vyhľadávať? Ako keď vás otec zobral na kone?“

„Bolo aj veľa iných chvíľ,“ povedala Xavière, „napríklad keď ma o šiestej ráno zobral na poľovačku a na tráve boli čerstvé pavučiny. Všetko bolo také silné.“

„Ale v Paríži by ste našli podobné potešenia. Len si pomyslíte: hudba, divadlo, tanečné sály.“

„A musela by som robiť to, čo vaša priateľka: počítať poháre, ktoré vypijem, a stále sa pozerať na hodinky, aby som na druhý deň ráno mohla ísť do práce.“

Françoise sa cítila dotknutá, pretože sa pozerala na hodinky. Vyzerá to, že sa na mňa hnevá, ale za čo? premýšľala. Táto nepredvídateľná Xavière ju zaujímala.

„A napokon akceptujete oveľa mizernejšiu existenciu, než je tá jej,“ povedala. „A desaťkrát menej slobodnú. V zásade je to jednoduché, bojujete sa. Možno nie rodiny, ale bojujete sa opustiť svoje malé zvyky, bojujete sa slobody.“

Xavière sklonila hlavu, mlčala.

„Čo sa deje?“ opýtala sa Françoise jemne. „Ste taká tvrdohlavá, zdá sa, že mi vôbec nedôverujete.“

„Ale áno,“ odvetila Xavière chladne.

„Čo sa deje?“ zopakovala Françoise.

„Keď premýšľam o svojom živote, chytá ma úzkosť.“

„Ale to nie je všetko,“ povedala Françoise, „celú noc ste sa správali zvláštne.“ Usmiala sa. „Prekážalo vám, že s nami bola Elisabeth? Nie je vám sympatická?“

„Prečo?“ spýtala sa Xavière a vzápätí sucho dodala: „Je to určite veľmi zaujímavá osoba.“

„Šokovalo vás, keď ste ju videli plakať na verejnosti?“ povedala Françoise. „Priznajte sa, aj ja som vás šokovala. Pripadala som vám nedôstojne sentimentálna?“

Xavière na ňu hľadela detskými očami, úprimnými a modrými.

„Pripadalo mi to zvláštne,“ odvetila dômyselne.

Zostala v defenzíve, nemalo zmysel pokračovať. Françoise potlačila malé zívnutie. „Idem domov,“ oznámila. „Idete k Inès?“

„Áno. Pokúsim sa vziať si veci a odísť odtiaľ tak, aby som ju nezobudila,“ povedala Xavière. „Inak ma vyhodí.“

„Myslela som si, že s Inès vychádzate.“

„Áno, ja ju mám rada,“ pritakala Xavière. „Len je jednoducho jedným z tých ľudí, pred ktorými sa nedá vypíť pohár mlieka bez výčitiek svedomia.“

Bola trpkosť v jej hlase namierená na Inès alebo na Françoise? V každom prípade bolo bezpečnejšie nenaliehať.

„Nuž, tak poďme,“ povedala Françoise a položila Xavière ruku na plece. „Je mi ľúto, že ste sa necítili príjemne.“

Xavièrina tvár sa zrazu uvoľnila a všetka jej tvrdosť sa rozplynula, pozrela na Françoise s výrazom zúfalstva.

„Ale ja som si to veľmi užila,“ povedala, sklonila hlavu a veľmi rýchlo dodala: „No vám sa asi nepáčilo vláčiť ma so sebou ako malého pudlíka.“

Françoise sa usmiala. Tak o toto ide! pomyslela si. Naozaj mala dojem, že ju beriem von zo súcitu. Láskavo sa pozrela na túto nedotklivú osôbku.

„Naopak, bola som celkom rada, že ste so mnou, inak by som to nenavrhla,“ povedala Françoise. „Prečo ste si to mysleli?“

Xavière sa na ňu nežne a dôverne pozrela.

„Máte taký plný život. Toľko priateľov, toľko práce a záujmov: cítila som sa úplne bezvýznamná.“

„To je šialené,“ namietla Françoise. Predstava, že Xavière by mohla žiarliť na Elisabeth, bola ohromujúca. „Takže keď som vám navrhla, aby ste prišli do Paríža, mali ste pocit, že vám ponúkam almužnu?“

„Áno, trochu,“ privolila Xavière pokorne.

„A za to ste ma znenávideli.“

„Nie, za to nenávidím seba.“

„To je to isté,“ povedala Françoise a rukou prešla Xavière z pleca k jej dlani. „Ale ja vás mám rada. Bola by som veľmi šťastná, keby ste tu boli.“

Xavière k nej obrátila potešený a neveriacky pohľad.

„Nebolo nám dnes popoludní spolu dobre?“ spýtala sa Françoise.

„Áno,“ priznala Xavière v rozpakoch.

„Mohli by sme prežiť veľa takýchto chvíľ! Neláka vás to?“

Xavière silno stisla Françoise ruku.

„Ach, to by sa mi veľmi páčilo,“ povedala dychtivo.

„Ak chcete, je to hotová vec,“ povedala Françoise. „Pošlem vám po Inès list, v ktorom napíše, že vám našla prácu. A v deň, keď sa rozhodnete, stačí, keď mi napíšete: Idem, a prídete.“ Pohládila teplú ruku, ktorá s dôverou spočívala v jej. „Uvidíte, budete tu mať krásny život.“

„Ach, chcem prísť,“ hlesla Xavière a celou váhou sa oprela o Françoisino plece. Dlhú chvíľu zostali nehybne stáť, opreté jedna o druhú. Xavièrine vlasy sa dotýkali Françoisinho líca, ich prsty zostali prepletené.

„Je mi smutno, že sa lúčime,“ povedala Françoise.

„Aj mne.“

„Moja malá Xavière,“ pošepla Françoise. Xavière sa na ňu dívala, oči jej žiarili, pery mala pootvorené, rozplývala sa, úplne uvoľnená, celkom sa jej odovzdala. Odteraz ju životom mala viesť Françoise.

Urobím ju šťastnou, rozhodla sa presvedčivo.